

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВОШКО ІННА ВАСИЛІВНА

УДК 351.77:614/618](477)

**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Запоріжжя – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ПОПОВ Сергій Афанасійович,
Одеський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України, м. Одеса,
завідувач кафедри гуманітарних
та соціально-політичних наук.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
КАРАМИШЕВ Дмитро Васильович,
Харківський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України, м. Харків,
перший проректор;

кандидат наук з державного управління
БОНДАРЕВА Ліна Володимирівна,
Херсонський національний технічний
університет, м. Херсон,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування.

Захист відбудеться «25» вересня 2021 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.03 у Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «20» серпня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. О. Набока

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Упродовж останнього десятиліття активізувалася реформа системи охорони здоров'я в Україні, зокрема запроваджено механізми реорганізації цієї системи й забезпечення належного її функціонування. На актуальності здійснення медичної реформи наголошено в низці стратегічних політико-правових рішень, зокрема: Указах Президента України «Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”» (2015 р.) і «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» (2019 р.). Новочасні та прогнозовані загрози національній безпеці й інтересам України розкриває Указ Президента України (2021 р.), який вводить у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою» і відзначає, що реформа системи охорони здоров'я здійснюється переважно безсистемно, охоплює лише фінансову складову; організаційно-правове забезпечення функціонування державних і комунальних медичних закладів є недосконалим; тарифи медичних послуг не відповідають реальним витратам, ресурсне забезпечення і належна кадрова Стратегія відсутні. Цей Указ зобов'язує Кабінет Міністрів України розробити і затвердити Стратегічний план розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 р., тобто сформулювати державну політику у цій сфері на цей період.

Чинний же Указ Президента України (2000 р.), який визначає цю політику тільки в частині державних і галузевих пріоритетів, залишився без змін. На нагальності розробки нової державної політики охорони здоров'я наголошують експерти української медичної спільноти, які зазначають, що за 30 років незалежності України не сформульовано й законодавчо не закріплено її принципи, мету, цілі та цінності. Тому медична реформа здійснюється із затримкою від країн СНД майже на 20 років; система охорони здоров'я дезорієнтована й перебуває в глибокій кризі.

Різні аспекти державної політики охорони здоров'я активно досліджують українські вчені: М. Білинська, В. Карамішев, Я. Радиш розкривають засади державної політики охорони здоров'я; Т. Ткачова аналізує напрями реформи цієї політики, зокрема щодо національної безпеки; А. Барзилович, І. Кринична, М. Заярський, З. Надюк, Л. Крячкова, В. Лехан, Ю. Сенюк, М. Шевченко, Г. Слабкий обґрунтовують необхідність і особливості реалізації вітчизняної медичної реформи, концепцію безперервного вдосконалення системи охорони здоров'я; Л. Бондарева, Д. Гайдаш, Н. Карпишин, Т. Камінська, В. Лазоришинець, А. Паршикова, К. Руських, А. Тітова, О. Яремчук аналізують зарубіжні моделі надання медичної допомоги і їх фінансування, досвід реформ національних систем охорони здоров'я, зокрема її первинної ланки. Цінними є праці зарубіжних дослідників, зокрема Х. Огата, М. Олещик, В. Річел, Р. Салтмана і Дж. Фігейраса, які характеризують надання медичної допомоги в Японії, зарубіжний досвід медичних реформ у Центральній і Східній Європі, Центральній Азії. Напрацювання цих та інших авторів постали теоретико-методологічною базою розвитку засад державної політики охорони здоров'я. Проте, наразі потребує розв'язання сукупність проблем її формування й

реалізації, зокрема шляхом використання доказової та форсайт-методологій. Це й зумовило вибір теми, мету та завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Класичного приватного університету «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589) й Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України «Практичні аспекти механізмів реалізації соціально-гуманітарної політики в Україні: регіональний вимір» (номер державної реєстрації 0102U102492). Внесок здобувачки полягає в розкритті особливостей формування й реалізації державної політики охорони здоров'я та професійного навчання управлінських кадрів у цій сфері.

Мета й завдання дослідження. *Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування формування й реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України та визначення напрямів удосконалення публічного управління розвитком її засад.*

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- охарактеризувати державну (публічну) політику як предмет і об'єкт публічного управління та адміністрування;
- проаналізувати й систематизувати проблеми державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід реалізації державної політики реформування національних систем охорони здоров'я;
- обґрунтувати й розробити модель формування та реалізації державної політики охорони здоров'я в Україні на засадах доказової методології;
- проаналізувати засади форсайт-методології й розробити концептуальну модель форсайт-технології як доказового інструменту у формуванні та реалізації державної політики охорони здоров'я в Україні;
- визначити стратегічні орієнтири публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я в Україні;
- виявити пріоритетні напрями вдосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я в Україні;
- верифікувати нові наукові результати щодо формування й реалізації державної політики охорони здоров'я в Україні.

Об'єкт дослідження – державна політика у сфері охорони здоров'я України.

Предмет дослідження – формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України.

Методи дослідження. У ході дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: *декомпозиції* – для розкриття мети й визначення завдань дослідження; *абстрактно-логічний* – для аналізу літературних джерел та офіційних документів, теоретичних узагальнень, формування поля проблем і висновків; *ретроспективного аналізу* – для вивчення процесу становлення й розвитку засад державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні та за кордоном; *системно-структурного моделювання* – для структурування державного механізму формування

й реалізації державної політики, а також розробки моделей цього процесу в аспектах державної політики охорони здоров'я, доказової та форсайт-методологій; *експертних оцінок* (опитування й інтерв'ю) – для виявлення основних проблем медичної реформи, зовнішніх і внутрішніх факторів, верифікації теоретико-прикладних напрацювань у дисертації; *формально-логічного аналізу* – для визначення стратегічних орієнтирів і пріоритетів публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України щодо формування й реалізації державної політики, зокрема в аспекті охорони здоров'я; наукові публікації українських і зарубіжних учених щодо формування й реалізації державної політики охорони здоров'я в Україні та за кордоном, а також щодо доказової й форсайт методологій; методичні матеріали щодо проведення формально-логічного аналізу та експертних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні формування й реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України та визначенні напрямів удосконалення публічного управління розвитком засад цієї політики, зокрема:

вперше:

– запропоновано модель формування й реалізації доказової державної політики охорони здоров'я в Україні, яка реалізує логіку впровадження запозичених соціальних інновацій і забезпечує: *на першому етапі* – підготовку й розробку загальних та секторальних засад цієї політики, спираючись на вітчизняний і зарубіжний досвід реформування національних систем охорони здоров'я, використання теоретико-прикладних засад публічного управління реформами й інноваціями, форсайт-технології для розробки стратегічного бачення нової національної системи охорони здоров'я в Україні; визначення пріоритетних напрямів і заходів, процесів реалізації політики держави; *на другому етапі* – законодавче унормування загальних і секторальних засад державної політики охорони здоров'я щодо використання державного механізму прийняття стратегічних політико-правових рішень; *на третьому етапі* – почергове здійснення секторальних політик (згідно з попередньо визначеними їх пріоритетами), моніторинг і оцінювання їх реалізації;

удосконалено:

– підхід до побудови концептуальних моделей – форсайт-технології в аспекті державної політики охорони здоров'я, яка реалізує функції форсайт-методології «креативність», «експертиза», «взаємодія» й «достовірність»; форсайт-дослідження, етапи якого спрямовані на розробку образів національної системи охорони здоров'я, процесу її впровадження, системи управління, ресурсного забезпечення, виявлення факторів спротиву, видів і способів супроводу впровадження цієї системи й завершується верифікацією результатів дослідження; сформульовано поняття «форсайт медичної галузі»;

– методики визначення стратегічних орієнтирів і пріоритетів публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я, які засновані відповідно на SWOT-аналізі й експертних оцінках; формально-логічному аналізу

стратегічних орієнтирів у просторі SWOT-матриці за допомогою техніки «4Ф» і систематизації виявлених пріоритетів за ознаками: «черговість», «механізми забезпечення», «пріоритетні напрями» й «суб'єкти відповідальності»;

– методика верифікації теоретико-прикладних напрацювань, яка ґрунтується на застосуванні дослідницьких інтерв'ю й інтерв'ю «компетентний експерт» із залученням як експертів науковців і керівників органів охорони здоров'я регіонального й місцевого рівнів, які є безпосередніми учасниками медичної реформи в Україні;

набули подальшого розвитку:

– підхід до розуміння політичної діяльності в публічному управлінні, яку охарактеризовано за такими ознаками, як політичні суб'єкти, діяльність, відносини й культура; також розкрито зміст прикметника «публічний» у словосполученні «публічна політика»; спираючись на системно-діяльнісний метод, цю діяльність структуровано та охарактеризовано за основними взаємопов'язаними складовими (політичний і управлінський процеси, ресурси) провідні види і способи їх супроводу, зовнішнє оточення та сформульовано поняття «діяльність публічної влади з формування й реалізації політики держави»;

– розуміння механізму управління державною політикою в країні та державного механізму формування й реалізації державної політики, основними складовими останнього є механізми державного управління, суб'єкти, принципи, пріоритети, види і сфери політики, завдання, компетенції, повноваження, регламент, положення й методологія;

– систематизація теперішнього поля проблем, основними з яких за експертними оцінками (у міру зменшення їх рейтингу) є недоліки в: державній політиці охорони здоров'я; інструментальному забезпеченні медичної реформи; професійній компетентності менеджерів і публічних службовців у цій сфері; державному механізмі формування політики держави;

– розуміння зарубіжного досвіду медичних реформ, зокрема з'ясовано, що: вони зумовлені проблемами зростання фінансових витрат на медичну допомогу й спроможності систем охорони здоров'я до покращення здоров'я населення; їх розв'язання здійснювалося шляхом виокремлення основних видів медичної допомоги, запровадження механізмів децентралізації, підвищення ефективності управління медичними закладами і якості надання медичних послуг, забезпечення ощадливості й раціонального розподілу ресурсів; визначальними в реформах були соціальна, політична та економічна готовність країни до реформи, обрана система управління реформою (централізована, децентралізована); належно розроблена стратегія реформ, сприятливе «вікно можливостей», політичний статус міністерства охорони здоров'я, соціальний і політико-адміністративний консенсус щодо проведення реформи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки й пропозиції авторки можуть бути використані для підготовки, узгодження та реалізації стратегічних політико-правових рішень з удосконалення державної політики охорони здоров'я на загальнодержавному й регіональному рівнях. Результати дослідження використано в діяльності Запорізької обласної ради (довідка про впровадження від 18.01.2021 № 01-38/0016) та Виконавчим комітетом Запорізької міської ради (довідка про впровадження від 16.09.2020 № 020/016).

Теоретичні положення дисертації використано в навчальному процесі Класичного приватного університету при розробці та викладанні навчальних дисциплін: «Державне управління», «Публічна політика і управління» (довідка про впровадження від 03.09.2021 № 51).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібно виконаною працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретико-прикладних положень та практичні напрями вдосконалення публічного управління розвитком засад державної політики у сфері охорони здоров'я. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержані авторкою особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження доповідались та обговорювались на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 2020 р.); «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 2020 р.); «Державне і муніципальне управління: теорія, методологія, практика (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні (м. Полтава, 2021 р.); «Розвиток публічного управління в Україні» (м. Львів, 2021 р.); «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи» (м. Кам'янське, 2021 р.); «Публічне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи» (м. Одеса, 2021 р.); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (м. Дніпро, 2021 р.); «Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.); «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 2021 р.); «Публічне управління та адміністративний менеджмент: сучасні тренди та перспективи» (м. Харків, 2021 р.).

Публікації. Результати дослідження викладено у 19 наукових працях, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – стаття в зарубіжному періодичному науковому виданні (Польща), 11 – матеріали конференцій, 1 – колективна монографія. Загальний обсяг публікацій – 9,23 д. а.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та п'яти додатків. Загальний обсяг дисертації становить 256 сторінок, з них основний текст – 171 сторінка. Робота містить 16 рисунків, 37 таблиць. Список використаних джерел включає 260 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження; вказано наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; наведено дані щодо апробацій та публікацій.

У **першому розділі** – «*Теоретико-прикладні засади державної (публічної) політики у сфері охорони здоров'я України*» – охарактеризовано державну (публічну) політику як предмет і об'єкт публічного управління та адміністрування; досліджено й систематизовано проблеми державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні.

На сьогодні державна (публічна) політика у сфері охорони здоров'я є однією з найвагоміших функцій публічного управління та адміністрування, яка підпорядкована законам і закономірностям його існування, спрямована на забезпечення належного збереження, функціонування та розвитку суспільства. Проте, експерти української медичної спільноти наголошують: за 30 років незалежності України не сформульовано й законодавчо не закріплено принципів, мети, цілей та цінностей державної політики охорони здоров'я (далі – ДПОЗ); чинна ДПОЗ є застарілою, оскільки затверджена ще у 2000 р. указом Президента України, де визначено актуальні на той час тільки державні й галузеві пріоритети, які нині залишаються без змін; відставання від подібних реформ у країнах СНД становить майже на 20 років. Опитування (проведене в поточному році за участю 110 осіб, більшість з яких є медичними працівниками) засвідчило, що на теперішній час ДПОЗ є дуже актуальною й актуальною, на думку 89,1% респондентів; реформа системи охорони здоров'я (далі – СОЗ) є більш-менш успішною (40%) і слабо успішною (42,7%). Також опитані переконані, що реформу СОЗ суттєво стримують відсутність стратегічного бачення образу майбутньої СОЗ в Україні (92,6%) і нової ДПОЗ – 99,9% респондентів.

Для з'ясування цієї ситуації охарактеризовано: державну (публічну) політику як предмет і об'єкт публічного управління (далі – ПУ); основні проблеми політики держави з реформування вітчизняної СОЗ. Доведено, що політична сфера суспільства включає два окремі середовища, які створені політичними суб'єктами публічної влади й громадськості. Їх відмінності охарактеризовано за ознаками: політичні суб'єкти, діяльність, відносини та культура. Шляхом системно-діяльнісного моделювання «владну» політичну діяльність представлено відкритою системою, яка поєднує основні взаємопов'язані складові (політичний і управлінський процеси, ресурси), провідні види й способи їх супроводу, зовнішнє оточення (рис. 1).

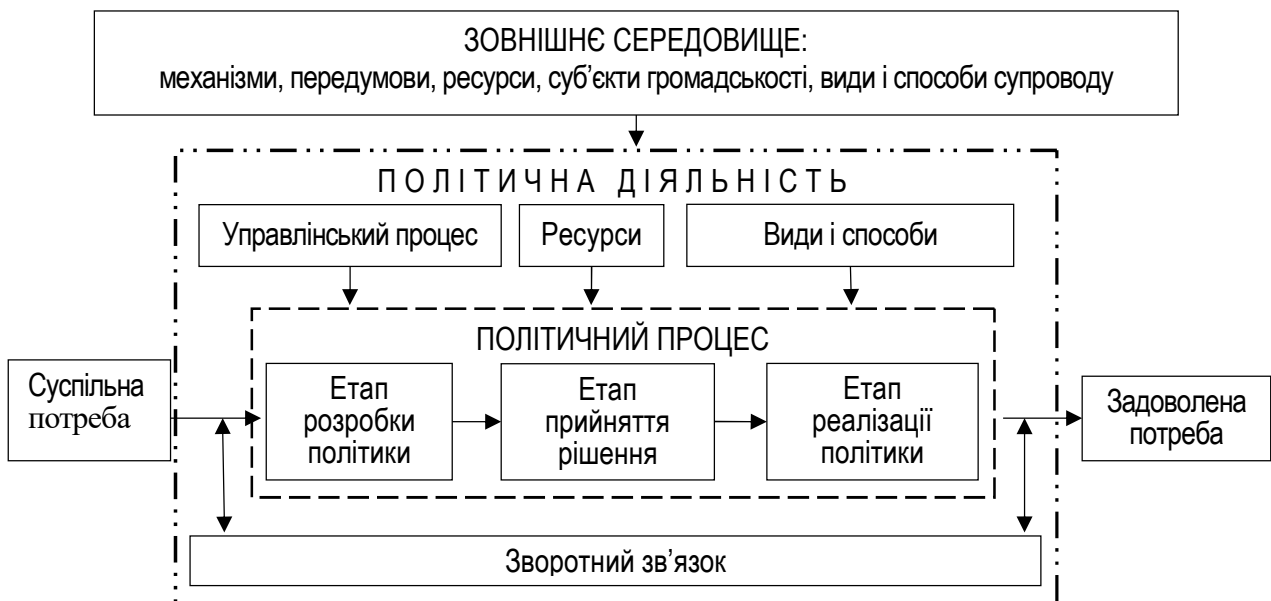

Рис. 1. Складові політичної діяльності ПУ (складено авторкою)

Сформульовано поняття «політична діяльність публічного управління з формування й реалізації державної політики» – це відкрита система, яка поєднує управління, здійснення та забезпечення політичного процесу суб'єктів публічної влади й громадськості, а також внутрішні та зовнішні ресурси, види й способи супроводу, механізми публічної політики. Охарактеризовано сутність прикметника «публічний», який, з одного боку, позначає відкритість і прозорість (публічність) політичного процесу в інтересах всього суспільства, з іншого – підкреслює участь суб'єктів громадськості в цьому процесі.

З'ясовано, що формування й реалізацію державної (публічної) політики в Україні (як об'єкта ПУ) забезпечує механізм управління політикою в країні (галузі, зокрема з охорони здоров'я), який поєднує недержавний і державний механізми (рис. 2). Останній утворений конституційними й нормативно-правовими засадами, його основними складовими є Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада Національного банку України, органи виконавчої влади всіх рівнів і участь суб'єктів громадськості; принципи, пріоритети, види, сфери політики, завдання, компетенції, повноваження, регламент, положення, методологія тощо.

Рис. 2. Механізм управління політикою в країні (складено авторкою)

У державному механізмі найбільш активним і дієвим є механізм державного управління, у складі якого «профільне» міністерство у відповідній галузі є основним актором формування й реалізації внутрішньої політики держави. Механізм управління політикою держави структуровано за етапами політичного процесу (рис. 2). Спираючись на загальнодержавні нормативно-правові засади, розкрито методологію здійснення політичного процесу за етапами формування, прийняття й реалізації стратегічного політико-правового рішення. Однак, усупереч цим загальним засадам, основи законодавства у сфері охорони здоров'я (чинні з 1992 р.) визначили

галузевий механізм, згідно з яким формування ДПОЗ покладено на Верховну Раду України. Очевидно, це суперечності є наслідком непослідовного створення основоположного законодавства в Україні: Конституція України й засади внутрішньої і зовнішньої політики держави постали чинними тільки у 1996 і 2010 рр. відповідно, проте задекларованих змін не відбулося до цього часу.

Проаналізовано наукові й експертно-аналітичні праці, результати спеціально проведеного експертного онлайн-опитування щодо виявлення проблем реалізації державної політики реформування СОЗ в Україні. Виявлено загальне поле проблем, яке згруповано за ознаками недосконалостей: державного механізму управління ДПОЗ; державної політики реформування СОЗ; реалізації її реформи; кадрового й інструментального забезпечення реалізації ДПОЗ.

За рейтингом визначено перші п'ять основних проблем, які пов'язані з недоліками у: ДПОЗ (82,8%); інструментальному забезпеченні медичної реформи (79%); професійній компетентності менеджерів (78,5%) і публічних службовців (77,4%) у цій сфері; державному механізмі формування політики (74,8%). Експерти визначили, що перша за рейтингом проблема зумовлена застарілістю державних і галузевих пріоритетів чинної ДПОЗ; її невідповідністю сучасному розумінню доказової державної політики. Інші (менші за рейтингом) проблеми зумовлені головною проблемою – відсутністю нових засад ДПОЗ, недосконалістю основ законодавства у сфері охорони здоров'я і засад внутрішньої політики передусім щодо пріоритетів і механізму її реалізації. Унормувати нові засади ДПОЗ не вдалося.

У **другому розділі** – *«Розвиток методології державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні»* – проаналізовано зарубіжний досвід реформування національних систем охорони здоров'я (далі – НСОЗ); досліджено методологію формування й реалізації ДПОЗ в Україні на засадах доказового підходу; розглянуто особливості форсайт-технології як інструменту доказової ДПОЗ.

Розглянуто зарубіжний досвід медичних реформ переважно в країнах ЄС. З'ясовано, що ці реформи зумовлені загальносвітовими проблемами: тенденцією до невпинного зростання фінансових витрат на охорону здоров'я; необхідністю посилення здатності НСОЗ до покращення здоров'я населення. Для розв'язання цих проблем запроваджено механізми: реорганізації НСОЗ шляхом виокремлення основних видів медичної допомоги з наданням пріоритету первинній ланці; децентралізації НСОЗ і їх фінансування, участі громадськості в управлінні місцевими СОЗ; права вибору лікаря, лікарні і страховика, участі пацієнта у прийнятті медико-лікувальних рішень; посилення раціонального розподілу ресурсів та ощадливості НСОЗ в умовах конкурентності на ринку надання медичних послуг; підвищення ефективності управління медичними закладами і якості надання медичних послуг; посилення спроможності НСОЗ до покращення здоров'я населення.

Реалізація зарубіжних реформ НСОЗ виявилася складною з неочікуваними наслідками. На їх хід істотно вплинули (рис. 3) зовнішні соціальні інновації й цінності, економічні та політичні фактори, вид системи управління; політичний статус міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ). Універсальна стратегія відсутня, оскільки мають місце суттєві національні, економічні та історичні відмінності; особливості державного устрою й груп впливу на ДПОЗ.

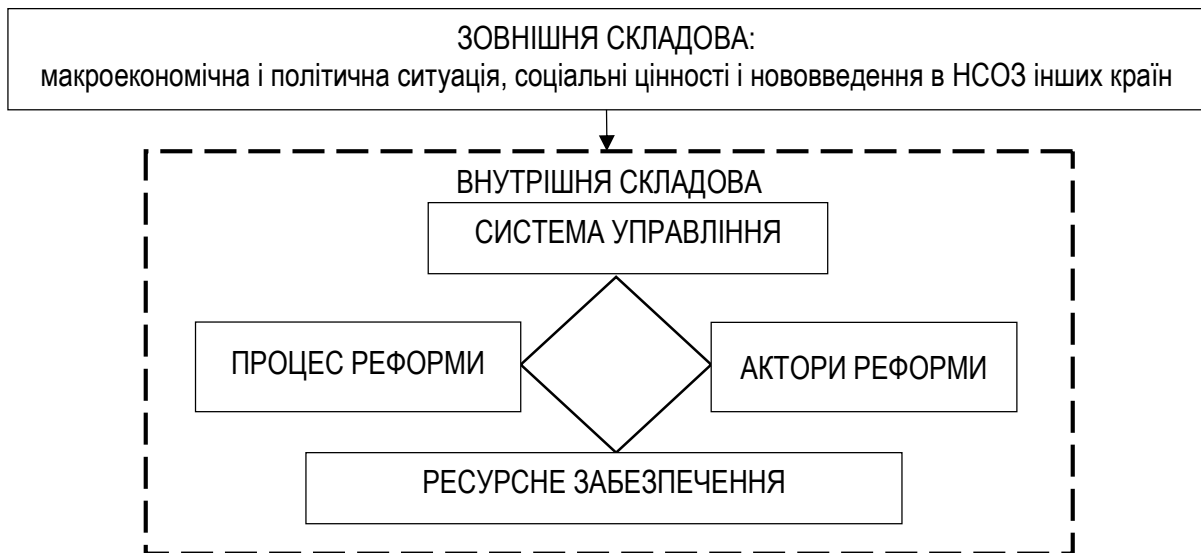

Рис. 3. Модель аналізу реалізації політики реформи НСОЗ
(складено авторкою)

З'ясовано, що головними факторами успіху реформ НСОЗ є наявність їх стратегій, розробка яких потребує значних зусиль для визначення стратегічних напрямів і пріоритетів, планів. Останні включають: підзвітність і відповідальність; структуру управління процесом реалізації реформи; аналіз фінансових, людських і технічних ресурсів, етапи реалізації, включаючи терміни їх проведення. Темпи реалізації реформ суттєво залежали від наявності політичної волі і якості управління, а також від вибору: виду структури системи управління (централізована, децентралізована); «вікна можливостей» (протяжністю не більше ніж 5 років); інфраструктури інформаційної підтримки. На хід реформ вплинули: рівень професійної компетентності реформаторських кадрів; підтримка населення, медичних працівників, політичної еліти і зацікавлених груп, які прагнули реалізувати власні інтереси тощо.

Досліджено модель формування й реалізації засад ДПОЗ в Україні (рис. 4).

Вона заснована на: принципі «від загального до конкретного» за етапами формування ДПОЗ (етап А), її прийняття (етап Б) і реалізації (етап В); доказовій логіці втілення зарубіжного досвіду, форсайт-дослідженнях, теорії та практиці ПУ реформами й інноваціями, відповідному методичному забезпеченні тощо. На етапі А здійснюються підготовка й розробка загальних і секторальних засад ДПОЗ за використанням доказового підходу, зокрема форсайт-технології для розробки стратегічного бачення нової НСОЗ, визначення пріоритетних напрямів і заходів, процесів реалізації ДПОЗ. Етап Б спрямований на законодавче унормування загальних і секторальних засад ДПОЗ за використанням відповідного державного механізму. Етап В моделі заснований на почерговій реалізації секторальних політик (згідно з попередньо визначеними пріоритетами), моніторингу й оцінювання їх реалізації.

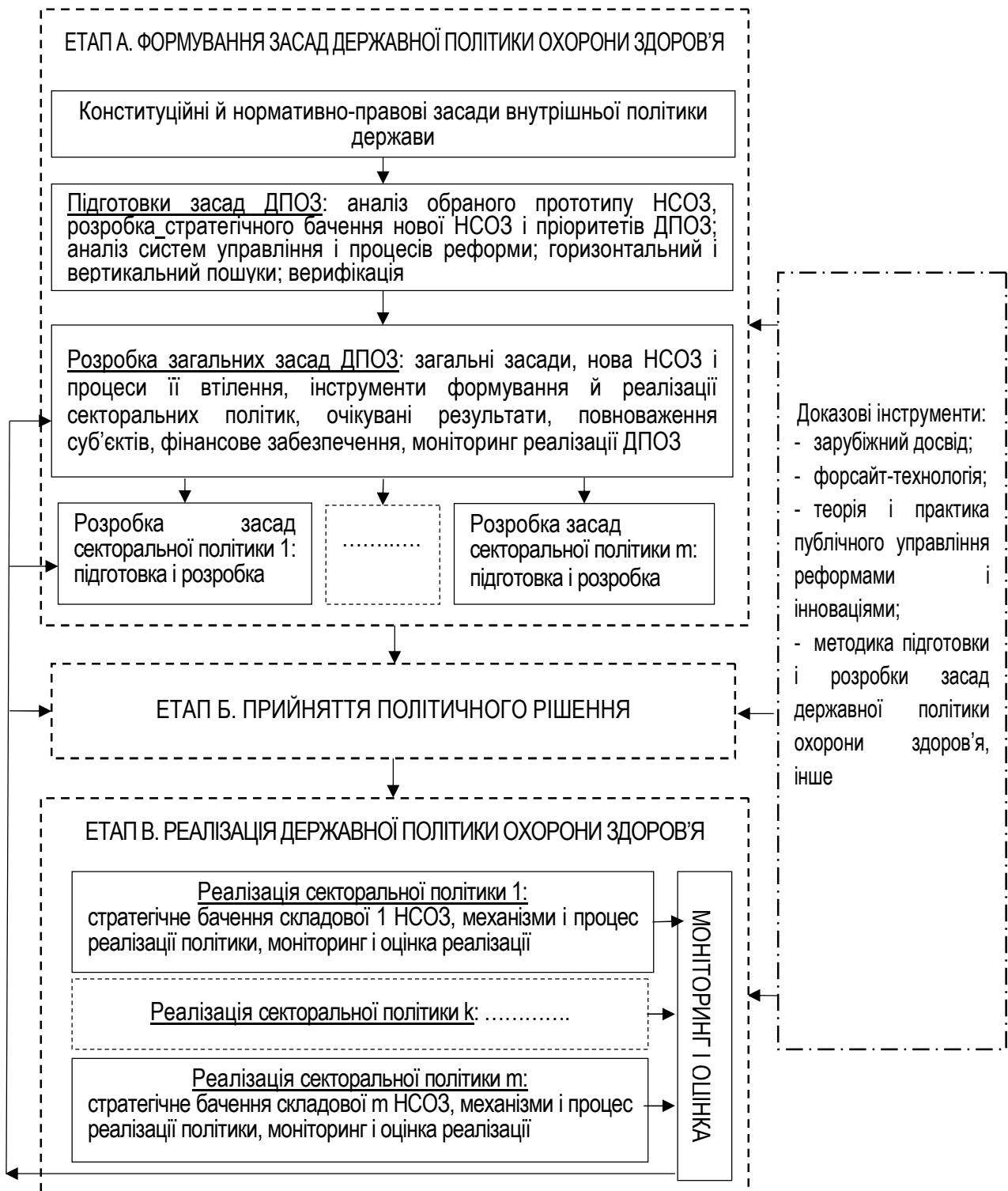

Рис. 4. Модель розробки й реалізації доказової ДПОЗ (складено авторкою)

Досліджено форсайт-методологію, яка поєднує поняття, методи, функції та особливості, поле дії форсайт-технології, методичні підходи до побудови форсайт-дослідження. Сформульовано поняття «форсайт медичної галузі» як спосіб експертної підтримки прийняття довгострокових (на 10–20 років) політико-правових рішень, заснований на систематичному, активному, критичному й широкоформатному дискурсі, використанні продуктивних методів пізнання майбутнього образу ДПОЗ і її складових. Запропоновано концептуальну модель

форсайт-технології з етапами (табл. 1): організаційний, формування експертного середовища, форсайт-дослідження та верифікації.

Таблиця 1

**Етапи форсайт-технології в публічному управлінні:
аспект державної політики охорони здоров'я**

Організаційний етап	Етап формування експертного середовища	Етап здійснення форсайту-дослідження	Етап верифікації
1. Постановка гіпотези ФД	1. Підбір ключових акторів	1. Проведення дослідження	1. Формування експертного середовища
2. Формування цілей і завдань проєкту	2. Підбір експертних груп	2. Аналіз проблем, тенденцій, взаємовпливу рушійних сил	2. Експертне опитування
3. Вироблення плану роботи		3. Формування варіантів майбутнього або пропозиції щодо бажаних його варіантів	3. Проведення фокус-інтерв'ю
4. Формування очікуваних наслідків			4. Проведення інтерв'ю «компетентний експерт»

Ця модель реалізує функції форсайт-методології: «креативність», «експертиза», «взаємодія» й «достовірність». Спираючись на цю методологію, побудовано модель форсайт-дослідження для 7-етапної розробки образів нової НСОЗ, процесу її втілення й управлінського процесу, ресурсного забезпечення, поля факторів спротиву цьому нововведенню, видів і способів супроводу його впровадження, верифікації вироблених засад ДПОЗ.

У **третьому розділі** – «Напрями вдосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я в Україні» – визначено стратегічні орієнтири й пріоритетні напрями публічного управління розвитком засад доказової ДПОЗ; верифіковано нові теоретико-прикладні положення, отримані в цьому дослідженні.

Визначено стратегічні орієнтири ПУ розвитком засад доказової ДПОЗ за використанням удосконаленої методики формально-логічного аналізу (табл. 2).

Таблиця 2

Методика визначення стратегічних орієнтирів ПУ розвитком засад ДПОЗ

1. Підготовчий етап:	2. Етап перехресного аналізу:	3. Етап визначення стратегічних орієнтирів:
– визначення головної мети методики; – формулювання критеріїв; – визначення полів зовнішніх і внутрішніх факторів	– розробка інструментарію з визначення інтегральних оцінок; – опрацювання інтегральних оцінок; – перевірка виконання умови рівняння 1	– розробка інструментарію з визначення рейтингу позитивних і негативних факторів; – визначення стратегічних орієнтирів розвитку, захисту, стримування і кризи

Вона заснована на SWOT-аналізі й експертних оцінках. Для досягнення мети цієї методики – обґрунтоване визначення актуальних для сьогодення стратегічних

орієнтирів ПУ розвитком засад доказової ДПОЗ, дотримуючись її критеріїв, проаналізовано зовнішні й внутрішні фактори, виокремлено найбільш, більш-менш і найменш значущі фактори (табл. 3). Найбільш значущі фактори обрано стратегічними орієнтирами для МОЗ щодо розвитку засад доказової ДПОЗ (табл. 3) з урахуванням ймовірності їх настання і спроможності реалізувати ці орієнтири.

Таблиця 3

Оцінки найбільш значущих позитивних і негативних факторів

№	Характеристика факторів	Підсумкова оцінка
<i>Сильні сторони</i>		S_k
1.	Наявність у МОЗ легітимних повноважень, його виключної ролі у формуванні й реалізації засад ДПОЗ	386,5
2.	Наявність компетентного керівництва та висококваліфікованого персоналу у складі МОЗ	386,5
3.	Наявність у публічних службовців і медичних працівників МОЗ певного реформаторського досвіду, у т. ч. практики державного управління з використанням сучасних інструментів	382
<i>Слабкі сторони</i>		W_m
1.	Недостатня увага розробці й законодавчому унормуванню ДПОЗ і стратегії її реалізації	410
2.	Відсутнє прагнення запроваджувати сучасні інструменти менеджменту	410
3.	Слабка стратегічна спроможність МОЗ до вироблення ефективних політик у вимірі сучасних потреб	405
<i>Можливості</i>		O_a
1.	Домінування державного управління у здійсненні внутрішньої політики держави, його стратегічна спроможність, зокрема щодо реформи ОЗ	1862,5
2.	Наявність законопроекту «Про засади державної політики охорони здоров'я»	1862,5
3.	Наявність чинних прикладів засад державних політик в Україні, заснованих на стратегічному менеджменті й відповідному методичному забезпеченні	1682,5
<i>Загрози</i>		T_z
1.	Відсутні офіційні сучасні засади ДПОЗ і стратегія їх реалізації	1546
2.	Відсутнє єдине й чітке стратегічне бачення моделей нових ДПОЗ і СОЗ, реформ і проєктів їх реалізації	1296
3.	Відсутнє методичне забезпечення з розробки стратегічного бачення нової СОЗ	1200

Для визначення пріоритетних напрямів ПУ розвитком засад доказової ДПОЗ використано вдосконалену двохетапну методику формально-логічного аналізу. На її першому етапі визначено пріоритети розвитку, захисту, спротиву й кризи шляхом опрацювання стратегічних орієнтирів (табл. 3) у просторі SWOT-матриці за допомогою техніки «4Ф», які утворюють матрицю «стратегічний аналіз → пріоритетні напрями удосконалення». Другий етап заснований на опрацюванні попередньо визначених пріоритетів у просторі матриці «механізми забезпечення ← пріоритети удосконалення → відповідальні суб'єкти». Ця матриця заснована на ідеї методу ABC і забезпечує упорядкування пріоритетів у просторі ознак: «черговість», «механізми забезпечення», «пріоритетні напрями» й «відповідальні суб'єкти». Таким чином, визначено: *першочергові пріоритети* – виявлення переваг, недоліків і проблем впровадження законопроекту «Про засади державної політики охорони здоров'я» і чинних прикладів

доказових державних політик в інших сферах; ініціювання й розробка нового законопроєкту «Про засади доказової державної політики охорони здоров'я»; *другочергові пріоритети* – залучення до розробки законопроєкту кадрового потенціалу МОЗ і зовнішніх інформаційно-аналітичних структур; розробка й унормування відповідного методичного забезпечення; *забезпечувальні передумови* – посилення методології стратегічної спроможності до формування ефективної ДПОЗ; відповідальності й мотивації посадових осіб до її розробки та унормування; розробка пропозицій щодо внесення до базового законодавства оновлених пріоритетів, доказового підходу, сучасного менеджменту тощо.

Нові теоретико-прикладні напрацювання в дисертації верифіковано за використанням комплексної методики (табл. 4), яка послідовно включає три дослідницькі інтерв'ю й інтерв'ю «компетентний експерт».

Таблиця 4

Комплексна методика верифікації отриманих нових результатів дослідження

№	Етап	Характеристика змісту фаз етапів
1.	Метод дослідницького інтерв'ю	<i>Підготовча фаза:</i> формулювання головної мети і критеріїв; вибір методу проведення верифікації; обґрунтування інструментарію для верифікації; вибір показників верифікації; обрання суб'єктів середовища верифікації. <i>Фаза опрацювання експертних оцінок.</i> <i>Розробка узагальнених висновків</i>
2.	Метод «компетентний експерт»	<i>Фаза формулювання головної мети та критеріїв.</i> <i>Фаза концептуалізації засад необхідності, важливості й сутності розробки теоретико-прикладного забезпечення.</i> <i>Фаза обґрунтування доцільних напрямів дослідження.</i> <i>Фаза визначення відповідності отриманих результатів провідним напрямам проблемного поля.</i> <i>Фаза оцінювання якості найбільш значущих результатів досліджень</i>

За результатами верифікації підтверджено достовірність і новизну цих напрацювань, їх вагомість для розвитку теорії, практики та професійного навчання, доказової методології ДПОЗ. Верифікація ґрунтувалася на оцінках експертного опитування, компетентного експерта та трьох незалежних експертів (науковця й двох керівників органів охорони здоров'я місцевого рівня).

ВИСНОВКИ

1. Охарактеризовано державну (публічну) політику як предмет практичної діяльності публічного управління, унаслідок чого з'ясовано: *по-перше*, що політична сфера суспільства включає окремі громадське й владне середовища політичної діяльності, які розкрито за ознаками: суб'єкти, діяльність, відносини та культура; *по-друге*, шляхом моделювання політичну діяльність публічної влади представлено як відкриту систему, яка пов'язує політичний і управлінський процеси, ресурси, провідні види і способи їх супроводу, а також зовнішнє оточення; *по-третє*, що предмет політичної діяльності публічної влади відображає політичний процес з етапами розробки політики, прийняття політико-правового рішення і його реалізації, де суб'єкти влади продукують і реалізують політику держави за участю громадськості; *по-четверте*, що основними суб'єктами влади внутрішньої політики

держави є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України і міністерства, зокрема Міністерство охорони здоров'я України. Сформульовано поняття «діяльність публічної влади з формування й реалізації політики держави» як системне поєднання управління, здійснення та забезпечення політичного процесу з використанням внутрішніх і зовнішніх ресурсів, видів та способів супроводу, механізмів здійснення цієї політики; у словосполученні «публічна політика» охарактеризовано прикметник «публічний» як відкрити й прозору загальносуспільну цінність, яка актуалізована владою за участю громадськості та безпосередньо стосується інтересів громадян.

2. Досліджено й охарактеризовано державну (публічну) політику як об'єкт публічного управління; з'ясовано, що формування та реалізація політики держави в Україні забезпечується загальним механізмом управління політиками в державі (зокрема, в аспекті охорони здоров'я) і включає недержавний та державний механізми. Останній утворений конституційними й нормативно-правовими засадами, які визначили: *по-перше*, основних суб'єктів політики (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада Національного банку України, органи виконавчої влади всіх рівнів) і участь суб'єктів громадськості; *по-друге*, принципи, пріоритети, види й сфери політики, завдання, компетенції, повноваження, регламент, положення та методологію тощо. Загальний механізм структуровано за етапами політичного процесу; найбільш активним і дієвим є механізм державного управління, де «профільне» міністерство у відповідній сфері є основним актором з формування й реалізації внутрішньої політики держави. Усупереч цьому основи законодавства у сфері охорони здоров'я (чинні з 1992 р.) визначили галузевий механізм, який формування політики покладає на Верховну Раду України, що, очевидно, є наслідком непослідовного створення основоположного законодавства в Україні: Конституція України і засади внутрішньої і зовнішньої політики держави постали чинними тільки у 1996 і 2010 рр. відповідно, проте змін не відбулося досі.

3. Проаналізовано наукові праці й спеціально проведено експертне опитування щодо проблем реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні, їх поле згруповано за рейтингом, з яких перші п'ять проблем пов'язані з: державною політикою охорони здоров'я (82,8%); інструментальним забезпеченням медичної реформи (79%); професійною компетентністю менеджерів (78,5%) і публічних службовців (77,4%) у цій сфері; державним механізмом формування політики (74,8%). Перша за рейтингом проблема зумовлена тим, що: чинна державна політика охорони здоров'я є застарілою – затверджена указом Президента України у 2000 р., визначено тільки державні й галузеві пріоритети, що не відповідає сучасним підходам до побудови доказової державної політики; законопроект «Про засади державної політики охорони здоров'я», ініційований групою народних депутатів України у 2015 р., відкликано з розгляду Верховної Ради України у 2019 р. Відсутність нових засад цієї політики зумовили інші зазначені 4 проблеми. Потребують оновлення основи законодавства у сфері охорони здоров'я й засади внутрішньої політики передусім щодо механізму її реалізації та пріоритетів відповідно.

4. Досліджено зарубіжний досвід медичних реформ переважно в країнах ЄС і з'ясовано, що вони зумовлені зростанням фінансових витрат на медичну допомогу й

необхідністю посилення здатності систем охорони здоров'я до покращення здоров'я населення. Ці проблеми вирішено шляхом: виокремлення основних видів медичної допомоги, надання пріоритету первинній ланці; запровадження механізмів децентралізації, фінансування й участі громадськості в управлінні, посилення ефективності управління медичними закладами та якості медичних послуг, забезпечення ощадливості, раціонального розподілу ресурсів, права вибору лікаря, лікарні й страховика тощо. Реалізація реформ виявилася складною з неочікуваними наслідками; істотно вплинули зовнішні соціальні інновації й цінності, економічні та політичні фактори, вид обраної системи управління (централізована, децентралізована); політичний статус міністерства охорони здоров'я. Головними факторами успіху реформ є: їх стратегія, які визначили пріоритети і плани їх реалізації; обране «вікно можливостей» (протяжністю не більше ніж 5 років); інформаційна інфраструктура й реформаторські кадри; населення, медичні працівники, політичні еліти та зацікавлені групи, які, виходячи з їх інтересів, суттєво впливали на хід реформи.

5. Обґрунтовано та розроблено модель формування й реалізації засад державної політики охорони здоров'я в Україні, яка заснована на запропонованій доказовій логіці з втілення зарубіжного досвіду в цій сфері. *Перший етап* моделі передбачає підготовку й розробку загальних і секторальних засад цієї політики за використанням: вітчизняного та зарубіжного досвіду медичних реформ; основних теоретико-прикладних положень публічного управління реформами й інноваціями; форсайт-технології для розробки стратегічного бачення нової національної системи охорони здоров'я, визначення пріоритетних напрямів і заходів, процесів реалізації політики держави. *Другий етап* спрямований на законодавче унормування загальних і секторальних засад цієї державної політики за використанням відповідного загальнодержавного механізму. *Третій етап* моделі заснований на почерговій реалізації секторальних політик (згідно з попередньо визначеними пріоритетами), моніторингу й оцінювання їх реалізації.

6. Проаналізовано засади форсайт-методології, які поєднують поняття, її методи, функції й особливості, поле дії форсайт-технології, методичні підходи до побудови форсайт-дослідження, на підставі чого: сформульовано поняття «форсайт медичної галузі» як *спосіб експертної підтримки прийняття довгострокових (на 10–20 років) політико-правових рішень, заснований на систематичному, активному, критичному й широкоформатному дискурсі, використанні продуктивних методів пізнання майбутнього образу державної політики охорони здоров'я і її складових*; розроблено концептуальну модель форсайт-технології (з етапами: організаційний, формування експертного середовища, форсайт-дослідження й верифікації), яка реалізує функції форсайт-методології: «креативність», «експертиза», «взаємодія» та «достовірність»; побудовано модель форсайт-дослідження для поетапної розробки образів нової національної системи охорони здоров'я, процесу її втілення й управлінського процесу, ресурсного забезпечення, поля факторів спротиву цьому нововведенню, видів і способів супроводу його впровадження, верифікації нових засад державної політики охорони здоров'я.

7. Визначено стратегічні орієнтири публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я в Україні за використанням удосконаленої методики, заснованої на SWOT-аналізі й експертних оцінках, отриманих шляхом проведення опитування, на підставі якого виявлено та згруповано найвагоміші зовнішні й внутрішні фактори за ознаками розвитку, захисту, спротиву, кризи. З них базовими для розвитку обрано: *сильні сторони* Мінохорони здоров'я – легітимні повноваження, його виключна роль у формуванні й реалізації засад державної політики, компетентне керівництво та персонал, наявність реформаторського досвіду, зокрема щодо використання сучасних інструментів; *можливості* – домінування державного управління щодо здійснення внутрішньої політики, його стратегічна спроможність, зокрема щодо реформи охорони здоров'я; наявність законопроектів «Про засади державної політики охорони здоров'я» і чинних прикладів засад доказових державних політик, які включають стратегічний менеджмент і відповідне методичне забезпечення. Суперечливими є: *слабкі сторони* – недостатня увага розробці й законодавчому унормуванню засад державної політики та стратегії її реалізації; відсутнє прагнення запроваджувати сучасні інструменти менеджменту; слабка методологія стратегічної спроможності до вироблення сучасних ефективних політик; *загрози* – відсутність чинних нових засад державної політики і стратегії їх реалізації; стратегічного бачення нових засад цієї політики й системи охорони здоров'я, реформ і проектів їх реалізації; брак відповідного методичного забезпечення.

8. Виявлено та згруповано пріоритетні напрями вдосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я в Україні за ознаками: «черговість», «механізми забезпечення», «пріоритетні напрями» й «відповідальні суб'єкти». Визначено: *першочергові пріоритети* – виявлення переваг, недоліків і проблем упровадження законопроектів «Про засади державної політики охорони здоров'я» і чинних прикладів доказових державних політик в інших сферах; ініціювання й розробка нового законопроектів «Про засади доказової державної політики охорони здоров'я»; *другочергові пріоритети* – залучення до розробки законопроектів кадрового потенціалу міністерства й зовнішніх інформаційно-аналітичних структур; розробка та унормування відповідного методичного забезпечення; *забезпечувальні передумови* – посилення методології стратегічної спроможності до формування ефективної державної політики; відповідальності й мотивації посадових осіб до її розробки та унормування; розробка пропозицій щодо внесення до законодавства оновлених пріоритетів, доказового підходу, сучасного менеджменту тощо.

9. Верифіковано нові теоретико-прикладні напрацювання в дисертації за використанням комплексної методики верифікації, яка послідовно включає три дослідницькі інтерв'ю й інтерв'ю «компетентний експерт». За результатами верифікації підтверджено достовірність і новизну цих напрацювань, їх вагомість для розвитку теорії, практики та професійного навчання, поглиблення доказової методології державної політики охорони здоров'я. Верифікація ґрунтувалася на експертних оцінках 110 респондентів, компетентного експерта й трьох незалежних експертів (науковець і два керівники органів охорони здоров'я місцевого рівня).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що висвітлюють основні наукові результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних

1. Вошко І. В. Сучасні засади державної медичної політики: стратегічний підхід. *Право та державне управління*. 2020. № 2. С. 326–334.

2. Бакуменко В. Д., Попов С. А., Вошко І. В. Публічна політика, як предмет практичної діяльності суб'єктів публічної влади. *Державне будівництво* : зб. наук. пр. Харків : ХарПІДУ НАДУ, 2020. Вип. 2. URL: <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/issue/archive>. *Особистий внесок автора: обґрунтовано та структуровано публічну політику як предмет політичної діяльності публічної влади.*

3. Попов С., Вошко І. Реформування національних систем охорони здоров'я: актуальні аспекти закордонного досвіду. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. ОРІДУ / гол. ред. М. М. Іжа. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. Вип. 1 (82). С. 136–141. *Особистий внесок автора: проаналізовано й охарактеризовано зарубіжний досвід реформ національних систем охорони здоров'я.*

4. Вошко І. В. Аналіз державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні: проблеми і шляхи їх вирішення. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 188–195.

5. Бакуменко В. Д., Попов С. А., Вошко І. В. Медична політика держави як об'єкт публічного управління та адміністрування. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. № 1 (59). С. 163–172. *Особистий внесок автора: обґрунтовано та структуровано механізм управління державною політикою охорони здоров'я в країні (галузі).*

6. Вошко І. Особливості реформування систем охорони здоров'я в країнах Європи. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. ОРІДУ. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. Вип. 2 (83). С. 64–68.

Стаття в зарубіжному періодичному науковому виданні

7. Voshko I. Forsite technology in the formation of state medical policy. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 7 (35). P. 175–182.

Публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації

та засвідчують обов'язкову апробацію матеріалів дисертації

Матеріали конференцій

8. Вошко І. В. Публічна політика і політична діяльність суб'єктів публічної влади. *Державне і муніципальне управління: теорія, методологія, практика* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 6–7 березня 2020 р. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. С. 26–28.

9. Попов С. А., Вошко І. В. Щодо визначення навчальних потреб публічних службовців: методологічний підхід. *Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. (до 25-річчя заснування інституту), 9 жов. 2020 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. С. 131–132. *Особистий внесок автора: концептуально охарактеризовано сучасний підхід до визначення навчальних потреб публічних службовців.*

10. Вошко І. Країни ЄС: особливості національних систем охорони здоров'я. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України*: матеріали 18-ї Регіон. наук.-практ. конф., 13 трав. 2021 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. С. 15–17.

11. Попов С. А., Вошко І. В. Публічне управління реформою системи охорони здоров'я в Україні: проблеми державної політики і шляхи їх розв'язання. *Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи*: зб. статей і тез доповідей за матеріалами VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Кам'янське, 19–20 травня 2021 р.). Дніпро : ДДТУ, 2021. С. 60–62. *Особистий внесок автора: концептуально охарактеризовано проблеми медичної реформи в Україні і шляхи їх вирішення.*

12. Вошко І. В. Державна політика з реформування системи охорони здоров'я в Україні: інструменти реалізації. *Публічне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи*: матеріали XII Наук. інтернет-конф. за міжнар. участю для асп. та докт., 28 трав. 2021 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. С. 10–13.

13. Вошко І. В. Форсайт-дослідження як інструмент формування образу медичної політики держави. *Розвиток публічного управління в Україні*: наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (28 травня 2021 р., м. Львів) / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2021. С. 75–77.

14. Вошко І. В. Державна політика з реформування системи охорони здоров'я в Україні: основне поле проблем. *Публічне управління та адміністративний менеджмент: сучасні тренди та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків : Global Scientific Trends, 2021. С. 33–34.

15. Вошко І. В. Реформи національних систем охорони здоров'я: досвід зарубіжжя для України. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: матеріали П'ятої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків : ХНТУСГ, 2021. С. 55–57.

16. Бакуменко В. Д., Попов С. А., Вошко І. В. Аудит – сучасний інструмент інноваційного розвитку професійного навчання публічних службовців. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: матеріали Четвертої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків : ХНТУСГ, 2020. С. 215–218. *Особистий внесок автора: концептуально розкрито застосування аудиту щодо розвитку професійного навчання публічних службовців.*

17. Вошко І. В. Різноманіття підходів до дослідження медичної політики держави. *Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні*: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. за міжнар. участю, 29 квітня 2021 р. Полтава : Нац. ун-т імені Юрія Кондратюка, 2020. С. 19–21.

18. Попов С. А., Вошко І. В. Механізм управління медичною політикою в просторі України. *Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє*: зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2021. С. 44–46. doi: 10.34213/mnkongr.2021. *Особистий внесок автора: концептуально охарактеризовано механізм управління державною політикою охорони здоров'я в просторі України.*

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19. Попов С. А., Вошко І. В. Механізми здійснення публічної політики в Україні: аспект надання первинної медичної допомоги : монографія / за заг. ред. С. А. Попова. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. 118 с. *Особистий внесок здобувачки: розкрито методологічні засади здійснення державної політики щодо первинної медичної допомоги.*

АНОТАЦІЯ

Вошко І. В. Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2021.

У дисертації досліджено сутність механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України, проблеми реформування вітчизняної системи охорони здоров'я, зарубіжний досвід реформ національних систем охорони здоров'я. Визначено напрям дослідження, спрямований на посилення стратегічної спроможності до розробки й реалізації сучасної ефективної політики держави в цій сфері. Розглянуто підхід до формування та реалізації державної політики охорони здоров'я в Україні, заснованої на доказовій і форсайт-методологіях. Визначено стратегічні орієнтири й пріоритети публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я за використанням методик, заснованих на SWOT-аналізі й техніці «4Ф». Верифіковано нові теоретико-прикладні напрацювання в дослідженні з використанням експертних оцінок, отриманих шляхом проведення дослідницьких інтерв'ю й інтерв'ю «компетентний експерт».

Ключові слова: державна політика, охорона здоров'я, публічне управління, реформа, пріоритет, доказова методологія, форсайт.

SUMMARY

Voshko I. V. Formation and implementation of state policy in the field of health care in Ukraine. – Qualification scientific paper on the rights of manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of sciences in public administration on a specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Classical Private University, Zaporozhye, 2021.

The dissertation is devoted to the scientific and theoretical substantiation of the formation and implementation of the state policy in the field of health care of Ukraine and to the definition of the directions of improvement of the state management of the development of its principles.

The dissertation considers the relevance of the state health policy in Ukraine, which is one of the most important ways to ensure the proper preservation, functioning and development of society; current area of research in the field of knowledge «Public Administration». According to experts of the Ukrainian medical community, the main problems of medical reform in Ukraine are: the obsolescence of the current state policy and the lack of a new state policy in this area. The results of the expert survey show that the

reform is constrained by the lack of: a new state policy (99.9% of respondents) and a strategic vision of the new health care system in Ukraine (92.6%).

The state policy as a subject and object of public administration is studied. It was found that political activity provides policy management mechanism in the country (industries, including health). This mechanism combines non-state and state mechanisms. The latter mechanism is regulated by regulations. However, the foundations of medical legislation also defined the sectoral mechanism by which the formation state policy is referred to the competence of the Verkhovna Rada of Ukraine.

The analysis of scientific and expert-analytical works revealed a number of problems of medical reform in Ukraine. The expert survey identified five most important issues. The first of them is the current obsolescence state health policy; inconsistency with the modern methodology of its development and implementation. These problems caused all the other problems. Foreign experience shows that in the world medical reforms are due to increased financial costs for the health care system; the need to strengthen its ability to improve public health. These problems have been addressed during the reforms through the introduction of a number of mechanisms. The implementation of reforms had difficulties and unexpected consequences. Under the influence of external innovations and values, economic and political factors, such as management system; political status of the Ministry of Health. The content of health reform strategies was different due to significant differences: national, economic and historical; state system, groups of influence. The main factors for the success of reforms are the availability of Strategies, strategic directions, priorities and plans. Their formation took a long time. The pace of implementation of reforms was determined by: the presence of political will and quality of governance, the choice of the type of structure of the governance system and the «window of opportunity»; information infrastructure, professional competence of reformers.

A model of formation and implementation of the principles of state health policy in Ukraine has been developed. It is based on: the logic of the implementation of foreign experience, research predictions, theory and practice of public administration of reforms and innovations, the appropriate methodological support. Researched prediction methodology and a model of research of predicting images of the new health care system, the process of its implementation and management process, provision of resources, resistance factors, types and methods of support, verification of new principles of state health policy has been developed. The strategic orientations and priorities of the state management of its development by use of advanced methods of the formal-logical analysis are defined. They are based on the use of SWOT-analysis of expert assessments, «4F» technique and ABC method. The identified priorities are organized in the space of features: «priority», «support mechanisms», «priority areas» and «responsible subjects». The method of checking the authenticity of new theoretical and applied developments in the dissertation is used. The methodology combined research interviews and interviews with a «competent expert». The reliability and novelty of new developments, their significance for the development of theory, practice, training and evidence-based methodology of state health policy have been confirmed.

Key words: public policy, health care, public administration, reform, priority, evidence-based methodology, foresight.

ВОШКО ІННА ВАСИЛІВНА

**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Підписано до друку 18.08.2021.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times.

Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 150 пр. Зам. № 22-2021/22АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008